

Juhász Gyula, az alföldi költő

A most elköltözött Juhász Gyula költészetében az alföldi és elsősorban a szegedi táj meglepően új színek, hangulatok és életérzések hordozójává válik. Ez a vidék romantikus lendülettel és felszabadult képzelettel szertelen, vagy idillikus költői szemléletmódot teremtett a magyar költészetben. Csak a legkritikább esetben sikerült, — még a legnagyobbaknak is, — ennek a speciális magyar tájnak titokzatos életét a maga befelé forduló problémáival ellesni, megérteni és megértetni. A tájköltészetnek Petőfi nyomán támadt féktelen divatja ugyanis hatásos képek zsufolásában, sokszor izléstelen népieskedés tévutjain élte ki magát és ha fel is csillant benne itt-ott valami mélyebb impresszió és intenzívebb élményszerűség, mégsem volt őszinte és igaz.

Eztizedek teltek el ilyen próbálkozásokkal, míg Juhász Gyula az 1925-ben megjelent *Testamentum* című kötetével az alföldi tájnak új és egyénien szintetikus látásához eljut. Ennek a kötetnek *Magyar tájak* című ciklusa gyökeresen szakít az Alföldnek mindaddig élettelennek és dinamikusnak érzett indítékáival és bizonyos nyugalom, szinte meredt mozdulatlanság terpeszkedik a tájnak külső-belső életmognnyilvánulásaival. Ezt a zstao külső-belső életmognnyilvánulása. Ez a sztatikus állapot a téhetetlenség kínos és kényszerű nyugalma, amely mögött azonban elfojtott örök és akarárok bujkálnak.

Az öreg gazda ül a ház előtt
És nézi, hogy a nap mint áldozik,
Pipál, nem moccan. Az idő is áll
Egy pillanatra, ha meglátja őt.
Az évek hóval fődik el a fejét
És barázdákkal barna homlokát,
Ő csak pipál, nem moccan.

Sokszor a magyar mifhosz világába vetíti vissza ezt a látszólagos életteleniséget, de ott az életnek még természetes ósállapota elsöpör és megsemmisít minden gátat s még a csillagok is „ősi vigyázással fénylenek.” Ily módon a magyar tájnak életfejlődését is nyújtja néhány versével, ami egészen szokatlan, de alig értékelhető jelenség.

Az alföldi lélek sokáig csak eszem-iszom dártdokban, dalos gondatlanságban, pántlikás problémátlanosságban mutatkozott meg irodalmunkban. Petőfi fedezi fel először ennek a léleknek másik oldalát és egy szabadság és emelkedő élet utáni vágyakozást érez meg benne. Az ő leg többször derűsnek és optimisztikusnak tartott költészetéről pedig éppen a legújabb lélektani és irodalomtörténeti kutatások kimutatták, hogy az csak elszánt menekülés a pesszimiztikus élelés elől. Természetes, hogy Juhász Gyula, ez a melankólikus alapérzésű költő fokozott szenzibilitással könnyen beleéli magát az alföldi tájnak a vele oly rokon hangulatába és könnyen megtalálja benne a vigasztalando önmagát. „Magányos puszták fiának” született és talán az is maradt örökre.

Tömörkény István Alföld-látásában már szakít a Mikszáth-léle hagyomány könnyed hangjával és egyre fejlődő realis érzékekkel igyekszik közelebb jutni az alföldi néplelek motívumaihoz. Móra Ferenc a buzamezők életét rajzoló főművében szinte tragikus színeket is ad, de a Péterek, Etelek és Rókusok sorsának titkaira az ő síró-kacagó humora fátlyat von. Nyilassy Sándor naturalista szemléletű képei pihenészerű nyugalomban, vasárnapi semmittevésben mutatják be a szegedvidéki népleletet s csak egy-két képen zsong kimért tánc, miközben a fiatalok nagyon egymás szemébe néznek... Juhász Gyula kiegészíti ezt a többfelől összetevődő szemléletet és a maga lemondó bánatával erősebb és mélyebb színeket hoz.

Az École parnassienne öncélu művészi varázsköréből szabadulva, impressziókra bizza magát és így jut el a táj életének külső eseményeiig. A „Tápai lagzi” bögője azonban nem boldog önfeledtséget muzsikál, hanem a táj kegyetlen életvalóságait is zümögöti:

Brummog a bögő, elhervad a hold,
Fenekig issza a vőfély a bort,
Már szürkül lassan a ködös határ
És a határban a halál kaszál.

Az impresszióknak legtöbbször nagyon eleven és szemléletes képei csak az első sorokban torlódnak egymásra a vers második fele rendszerint expresszív áradásba csap át. A magyar paraszt szóltan egykedvűségbe beleérzi a maga rejtegetett fájdalmait és a „lusta magyar televény” marasztja, hüvös szálakkal magához köti. Az elmélyedő vallási rajongáshoz is ennek a tájnak a Fekete Mária előtt bocsánatot esdő népe és szelleme viszi közelebb, a „Tápai Krisztus” szelid szenvedése pedig a magyar élet szociális igazságtalanságaira ébreszti, de ugyanakkor meg is békíti.

Az élmény és ihlet még ma is ugyyszólván ismeretlen kapcsolatából a couleur local-t tudatosan kihangsúlyozó alföldi tájköltészetet teremtett Juhász Gyula. Érzékeny szubjektivitása azonban nem engedi, hogy önmagától elvonatkoztatott költészet kerüljön ki tolla alól, hanem a magyar táj aratás utáni kifosztott, elhagyott magányában odahelyezi mindég az ő kifosztott, elhagyott lelkének sóhajlásait. És Szeged büszke lehet arra, hogy ennek a kivételesen érzékeny költői lelkületnek témát tudott adni. Igaz ugyan, hogy nem a modern Szeged fellélegző életstílusára rezonál, hanem a régi és az örök Szeged halk melódiait hallja meg. Multbanéző szemmel és emlékező lel-

Ha Pestre jön, Elkán szücsöt

okvetlen keresse fel a régi
Budapest, IV., Váci-u. 22.
félemelet. Gyönyörű ró-
kái, pellerinjei megbiz-
ható minőségűek és olcsók.

külettél néz vissza ennek a városnak a multjára és úgy látja, hogy ez a délreszakadt város is a küzdelmes élet próbáin esett át, akárcsak ő maga. A Tiszaparton révedezve nézi a halászok csendes bárkáját, meg-megáll és hallgatja a habok sírását. És egy vízben tükröző csillag valami szokatlan reménykedést támaszt benne:

Érzem, hogy az öreg Tisza felett
Az örök élet csillaga remeg.

Juhász Gyula tájköltésze tartalmában, hangban egyaránt új a modern magyar költészetben. A magyar élet leplezetlen alapmotívumait tisztult művészi eszközökkel tárja elénk. Ez a szelid sóhajokban elhaló költészet most már a maga fájó befejezettségében ott remeg a végtelen magyar tájak felett.

Ifj. Tóth László.

A B B A Z I A

HOTEL PALACE BELLEVUE a fürdőhely vezető háza a tenger partján. Előkelő nemzetközi társaság. — A legközközetesebb komfort. — Mindennap 6 órai tea, soirée d'après-dînée, réunionok, előkelő és kedélyes bár. Előnyös arrangementek. — Budapesti iroda: Budapest, VI., Andrassy ut 5. Telefon: 11-73-53.

TORONTÁLI FAMETSZETEK

Mrksity Jása pinyökeje

Ugy hangzik ez a történet, mintha kitalált erkölcsnevelő mese volna, pedig igaz minden belüje s érdekessé a szereplő személye teszi. Ha még életben van, ő is igazolhat.

Mrksity Jása egyszerű adai földműves volt, akit a régi törökbecsei kerületben 1906-ban képviselőnek választottak a tragikus véget ért Pavlovics Lyubomirral szemben. Maga Pavlovics is elég népszerű lehetett, hogy egy évvel előbb győzni tudott a hivatalos apparátussal rendelkező Rohonczy Gedeonnal szemben. Mrksitynek azonban mindössze négy koronájába került a választás. Ezt se mondhatja el magáról sok ember.

Amugy szörnyű katalizma volt ez az 1906-os választás. Hét függetlenségi és három nemzetiségi jelölt győzött Torontálban, a régiek közül csak Tallán Béla jött be pártunkivüli Karácsonyi Jenő és Nákó Sándor pedig alkotmánypárti programmal. De hát ők otthon voltak a kerületeikben, a saját birtokukon. Ez az elv csak Zsombolyán nem érvényesült, mert ott Csekonics Sándorral szemben egy fiatal uiságirót, Hódv Gyulát, választottak meg a nyakas svábok. Nem is volt akkor ennél nagyobb szenzáció a megyében.

Jása képviselő urat aztán hamar megszerelték a magyar parlamentben. Józan eszű, jó madorú ember volt, a szerenese nem kápráztatta el, jelen volt minden ülésen, mert úgy fogta fel hivatását, hogy ez kötelessége, hiszen azért fizetik.

Odahaza volt egy pinyökeje, okosszemű kis

madár. A gazdája ki akarta próbálni, hogy milyen tanulékony a parányi is parányibb esze, ezért csinált a számára valami bonyolult szerkezetet. Egy gyűszű két szélére cérnaszálal fűzve, úgy helyezte el azt a kalitka legmagasabb részén, hogy a cérna másik végére apró kavics-szem volt kötve. Valahogy a kétvödrű kuthoz hasonlóan. Mindig a nehezebb van lent, a jelen esetben a kavics. A gyűszű tartalma jóformán semmi, hisz csak pár szemmet tett bele, soha annyit, hogy a saját súlyla lehuzhassa. Kiokumálván pedig így a helyzetet, odatelepedett a kalitka elé és leste, hogy mit csinál majd a pinyöke?

Hát a kis jószág nagyon ostoba pofácskát vágott a játékhöz. Forgatta a fejét, megegette a szemét, szinte kérdezte, hogy ugyan, mi ez? Felrebbenő szárnnyal fölemelkedett a kalitka tetejéig és belepislantott.

— Huj, kendermag, ennek nekilátunk.

Összeverte a szárnyacskaít, amíg hozzájutott néhány szemhez, pihegett a keble, látszott rajta, mennyire kifárasztotta a kísérlet. — azonban az éhség az ő világában is nagy ur, ötlelet tud adni, vagy legalább is erőt az elhatározáshoz.

Fölrepült még néhányszor s mindig kimerülten húzódott meg esipetnyi zsákmányával a nád-ugron.

— Vajjon mi lesz a vége? — lalálgatták.

— Az, mondta Mrksity, hogy kifundál valamit. A madár nagyon okos állat, okosabb az embernél.

Az asszony szíve megesett a kis szerencsétlenen.

Olcsó arzenés permetezőszer

Uránia mésszarzen (fehér!)

Magas arzentartalommal, biztos hatásu, nem perzsel!

Arzola, Urániazöld, Nosprasen, Tutokil Sulfarol, Solbár, Rézgálic, új raffia, Pétfisó, Kálisó, szuperfoszfát legolcsóbban kapható Haraszthy Gézánál Szeged Fekete 12123-12222 22